

Blog 176 Zeiler op de zee van de tijd

“In welke stad hield Martin Luther King zijn toespraak ‘I have a dream’?” Drie mannen van middelbare leeftijd of jonger moesten het antwoord schuldig blijven¹. Drie mannen die zich waagden in de strijd om zich ‘De slimste mens’ van 2022 te mogen noemen. Drie mannen die zeker maatschappelijk actief en betrokken zijn en toch wisten ze het antwoord op deze vraag niet. King sprak die woorden in een weergaloze toespraak voor meer dan 200.000 mensen op 28 augustus 1963 – ik was ‘onder de wapenen’ en ik weet nog hoe opgewonden ik raakte door zijn visioen, door die steeds herhaalde woorden ‘I have a dream’.

De drie mannen zijn te jong om deze unieke gebeurtenis ‘live’ te hebben kunnen meemaken, maar toch... Was er in hun leven nooit enig moment waarop hun ouders of een leerkracht hierover hadden verteld, hadden ze nooit in een dagblad of op de televisie iets meegekregen van dit hoogtepunt in de strijd tegen rassendiscriminatie? ‘De woorden van King inspireerden niet alleen de bezoekers ter plekke, maar ook elders in de wereld en in latere tijden,’ meldt Wikipedia. Ik kan me dat ook niet anders voorstellen en toch ...

Genoeg over deze drie mannen, maar hun niet-weten zette mij wel aan het denken. Want is een simpele verontschuldiging als ‘je kunt niet alles weten’ een afdoende verklaring? Hoe is iemand op de wereld(geschiedenis) georiënteerd als er geen weet is van een dergelijk hoogtepunt?

Zoals wij in Nederland onze derde dinsdag van september hebben, zo heeft Amerika zijn derde dinsdag van januari. Daarmee houdt echter elke gelijkenis op. Op onze derde dinsdag staat ons koninklijk echtpaar centraal, compleet met Glazen koets en troon. Ook zien we de minister van Financiën, gehuld in jacquet, blijmoedig de Miljoenennota uit het beroemde koffertje tevoorschijn toveren – alles straalt verbondenheid en vreugde uit: wij zijn immers Eén Volk, en we doen het toch zo goed, sámen, ja toch?... Hoe anders is het in Amerika. In dit maatschappelijk en politiek ongekend verscheurde land is de derde dinsdag van januari *MLK Day*. Opmerkelijk: uitgerekend de toch conservatieve president Ronald Reagan tekende in 1983 de wet die de federale feestdag ter ere van Martin Luther King officieel maakte. Sinds 2000 wordt deze dag in alle vijftig staten officieel gevierd. Het is een dag met demonstraties voor vrede, sociale rechtvaardigheid, rassen- en klassengelijkheid. Het is ook de nationale dag van vrijwilligersorganisaties. De meeste onderwijsinstellingen zijn gesloten, maar niet zelden blijven scholen juist open om Kings boodschap te vieren.

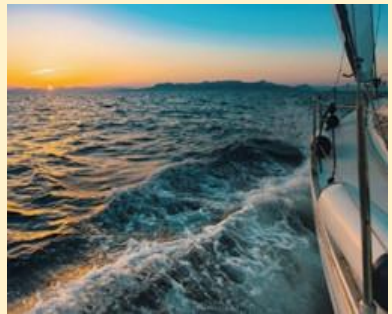

Is zoiets in Nederland voorstelbaar, karig als we zijn met het herdenken? Natuurlijk, elk jaar is er het altijd weer indrukwekkende moment van de Nationale Dodenherdenking – ik luisterde op 4 mei 2021 met ingehouden adem naar Roxane van Iperen tijdens haar lezing *Stemmen uit het diepe*² in de Nieuwe Kerk. Maar herdenken is pas echt sámen herdenken als er een gedeelde collectieve beleving van het verleden is. Het is opvallend dat 90% van de Nederlanders vindt dat

wij zeker een Nederlandse identiteit hebben, dat 60% zelfs trots is op onze geschiedenis, maar dat vervolgens blijkt dat die Nederlanders wel bedroevend weinig weten van de geschiedenis waarop ze zo trots zeggen te zijn. Het kan verkeren.²

"Het is zo moeilijk een beetje iemand te zijn," zei een 15-jarige meid – een in haar afgeschermd wereldje van thuis, werk en discobar levende 'werkende jongere' – in 1969 in een documentaire. Ik schreef er op de Sociale Academie mijn afstudeerscriptie over. Vijftig jaar later is het nog even actueel. Of wij 'een beetje iemand zijn' (geworden) wordt sterk bepaald door de wijze waarop wij leren onze plaats in de wereld te ervaren – een wereld waarin prachtige en soms heel verdrietige ervaringen ons deel zijn. Ik zie om mij heen hoe ouders en andere opvoeders met zelf een open blik naar de wereld de poort naar die wereld voor (hun) kinderen openen en samen het onbekende land van de toekomst binnengaan – juist om ze daarna weer los te kunnen laten. Het maakt een wereld van verschil: de mens die midden in de wereld staat of de mens die, meer of minder narcistisch/egocentrisch, het éigen wereldje tot middelpunt heeft verheven.

Ik ben een zeiler op de zee van de tijd. In die onmetelijke ruimte kan mijn schip mijlen ver rustig over de golven deinen en mag ik genieten van de zee en de zon – het schip vindt zijn weg als vanzelf. Niet zelden echter beuken de golven van de tijd onrustig tegen het schip en dreig ik mijn morele koers kwijt te raken. Dan scherp ik mijn oren. Zo hoor ik, boven de storm uit, de stemmen van mensen, wier woorden en daden betekenisvol zijn en in het wisselend tij van de geschiedenis tijd en plaats overstijgen. Eén van hen heb ik in deze blog voor het voetlicht geplaatst. De betekenis van Martin Luther King overstijgt zijn eigen land, zijn droom kan in 2022 overal en door iedereen gedroomd worden. Het is een droom die mijn verlangen voedt, mijn verzet aanwakkert, mij een moreel kompas verschaft met waarden die van alle tijden zijn. Zo kan ik in éigen verantwoordelijkheid mijn schip op koers houden.

Ik weet niet wanneer mijn tocht voltooid zal zijn. Ik hoop wel dat ik, als dat moment is aangebroken, mij de wijsheid van Franz Kafka⁴ – ook een stem van vroeger – zal kunnen herinneren: Dán en niet eerder zal alles in mijn leven, zullen mijn eigen woorden en daden en dat wat mij is overkomen definitieve betekenis hebben gekregen.

- Dan ben ik als mens voltooid. -

1. Martin Luther King stond voor het Capitool in Washington toen hij zijn droom aan de wereld vertelde

2. [Lees hier](#) *Stemmen uit het diepe* – de lezing van Roxane van Iperen, 4 mei 2022

3. [Nationale-identiteit: veel trots weinig kennis](#); Lees meer in een artikel in het Historisch Nieuwsblad

4. [Franz Kafka's](#) *Der Prozess* en *Brief an den Vater* hadden bij het schrijven van mijn scriptie grote betekenis.

Muziek 1. Een onbetwist meesterwerk, [De Hebriden](#), de verbeelding van de zee bij Schotland, in 1820/1823 geschreven door Felix Mendelssohn-Bartholdy.

2. En wat dacht je van een blij stemmend, 1 minuut duren deeltje uit de [Watermusic](#) van G.F. Händel? Die hoornisten! Wij waren er in 2016 met ons nageslacht bij!

3. Minder vrolijk is het lied van Paul van Vliet, over [de Zee](#) die vertelt dat-ie zo moe is

4. Dat was in de jaren '90 nog anders – dachten we: de wind achter, de zeilen vol gebold, het schip deinend over het IJsselmeer, op

weg van Harderwijk naar Workum – met zoon Robert luisterend naar Paul Conto, [Max](#); alsof de muziek voor deze tocht geschreven was. Aan wal gekomen last van wiebelbenen, dat wel.